

Utvärdering

Barnkonsekvensanalys om elevernas rätt till utbildning, hälsa och utveckling under coronapandemin

Inledning

Gymnasieeleverna i Halmstads kommun har under en stor del av vårterminen 2020 genomfört sin utbildning på distans. För att få kunskap om på vilket sätt elevernas rättigheter har tillgodosetts har en barnkonsekvensanalys genomförts med stöd av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utifrån utredningens kartläggning, vilken bygger på elevers, lärares, rektorers och elevhälsans synpunkter, har förvaltningschefen fattat beslut som grundar sig i elevernas rätt till utbildning, hälsa och utveckling under coronapandemin.

Barnkonsekvensanalysens syfte var att genom olika beslut försöka kompensera eleverna deras rättigheter på grund av att skolorna övergick till fjärr- och distansutbildning. De mest aktuella rättigheterna i barnkonventionen var artikel 2 (rätt till en likvärdig utbildning), artikel 6 (rätt till utveckling), artikel 12 (rätt till delaktighet), artikel 19 (rätt till skydd), artikel 24 (rätt till hälsa) och artikel 28 (rätt till en utbildning).

Barnkonsekvensanalysen visar att distansutbildningen inte har varit likvärdig för alla elever, varför det särskilt behöver undersökas hur olika individer och grupper har påverkats. Alla elever har rätt att utvecklas så långt det är möjligt utifrån sina egna förutsättningar, här behöver åtgärder genomföras för att säkerställa att eleverna framöver får en mer likvärdig utbildning när den genomförs digitalt. Distansstudier har möjliggjort ett annat perspektiv på lärandet, dels i vilken form och var det sker, dels vid vilka tidpunkter.

Distansundervisningen har varit positiv för en grupp elever som upplevt att de genom distansundervisningen tillgodosett sin utbildning på ett bättre sätt. Detta behov är inte möjligt att i nuläget tillgodose utifrån gällande lagstiftning.

Utvärdering av beslut

Barnkonsekvensanalysen har resulterat i beslut fattade av förvaltningschef. Nedan följer en redogörelse för hur besluten har fullföljts. Utvärderingen gjordes den 31 mars 2021 av arbetsgruppen som genomförde barnkonsekvensanalysen.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att kartlägga och redovisa elevernas behov av kompensation för ej genomförda praktiska moment och föreslå åtgärder

Skolorna har på olika sätt anpassat utbildningen för att kompensera eleverna. Det har exempelvis skett genom att öka de individuella lösningarna, ge större utrymme för de praktiska momenten under en längre tid samt att återkommande ha elevgenomgångar för att säkerställa att eleverna når sina mål. Skolorna har också använt tiden mer effektivt, till exempel genom att ha heldag i engelska.

De flesta eleverna på yrkesprogrammen har kunnat genomföra det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Betygssättning har flyttats fram i två veckor. Skolorna har samarbetat på ett sätt som inte gjorts innan. Alla tre skolor har erbjudit lovskola och också tagit in extra personal eller ändrat i tjänsterna, så att lärare har kunnat stödja eleverna på bästa sätt.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att jämföra betygsstatistiken med föregående läsår och undersöka på vilket sätt betygsättningen påverkats av distansundervisningen under vårterminen

Statistik från år 2020 visar bland annat att måluppfyllelsen behöver öka i ämnena matematik, engelska, svenska samt svenska som andraspråk. Skolverkets betygsstatistik från våren 2020 och 2021 visar att betygen generellt höjdes trots fjärr- och distansundervisning. På högskoleförberedande program blev fler behöriga till högskola. På yrkesprogram var det dock färre som blev behöriga.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att genom lärare och elevhälsopersonal tillgodose elevers behov av extra stöd till exempel genom lovskola och förändrad terminsplanering med anledning av vårterminens förändrade undervisningssituation

Alla tre gymnasieskolor ordnade lovskolor för de elever som behövde detta samt flyttade fram betygsättningen så att mer tid kunde ges till undervisning. Elevhälsan hade också tätare kontakt med de elever som var i behov av stöd. Dialogen ökade med eleverna i olika forum till exempel via elevskyddsombud och klassråd.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att utveckla elevinflytandet på alla gymnasieskolor på det sättet att eleverna får möjlighet till inflytande i frågor på övergripande nivå.

Huvudmannen ska avsätta resurser för utbildning av skolledare och lärare avseende elevers delaktighet.

Lärare och personal arbetade för en ökad dialog med eleverna i olika forum. Det skapades minienkäter, gjordes kursutvärderingar och mentorstiden strukturerades upp. Även återkopplingen till eleverna ökade, vilket gav dem möjlighet att vara medskapare av utbildningen.

Processledare fick i uppdrag att skapa en utbildning i delaktighet och inflytande för eleverna. Denna har planerats tillsammans med elever och ska starta under vårterminen 2022.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att planera inför återgång till studier i vanlig skolmiljö under hösten. Handlingsplanen bör innehålla rutiner avseende vistelse och aktiviteter i skolmiljö både utifrån elevernas önskemål om tydlig planering men även mot bakgrund av direktiv om social distansering från Folkhälsomyndigheten. En översyn bör göras av exempelvis bussturer, gemensamma raster, matraster, de vuxnas och elevernas interaktion och schemaläggning. Översynen bör kommuniceras med fackliga organisationer. (Ett sådant behov kan uppstå exempelvis vid beslut om förlängning av skoldagen för att kunna dela upp eleverna i flera mindre grupper.)

Detta beslut verkställdes när eleverna återgick till närundervisning under hösten 2021.

Beslut: Gymnasiecheferna tillsammans med rektorerna får i uppdrag att planera inför återgång till studier i vanlig skolmiljö under hösten 2021.

En riskanalys gjordes på alla tre skolor i samråd med elevskyddsombuden och de fackliga ombuden. Skolorna har tagit fram rutiner för att säkerställa Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Schemat justerades för att säkerställa att det inte blev för många elever i lokalerna samtidigt. Elevhälsan arbetade mer proaktivt. Dialogen med eleverna ökade i olika forum.

Beslut: Huvudmannen ansvarar tillsammans med gymnasiechefer och rektorer för att det pågående utvecklingsarbetet inom digitalisering säkerställer att lärarnas utbildning i digital kompetens blir mer likvärdig samt att återkoppling till elever genom utvecklingssamtal och mentorssamtal ska hanteras i större utsträckning digitalt.

Det genomfördes digitala utvecklingssamtal med eleverna.

Förstelärare skapade workshops för att kompetensutveckla sina kollegor inom området digitalisering. Det skapades digitaliseringsråd och support på skolbiblioteken. Mobila wifis köptes in till elever med dålig uppkoppling. Någon skola lät lärarna filma sig själva för att utveckla sin undervisning. Det köptes in fler skrivplattor och eleverna fick stöd i hur de kunde använda de digitala plattformarna.

Beslut: Gymnasiecheferna får tillsammans med rektorerna i uppdrag att särskilt uppmärksamma personalen om deras anmälningsskyldighet enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen.

Skolorna har haft fortlöpande dialoger om anmälningsskyldigheten, framför allt inom elevhälsan.

Beslut: Huvudmannen ansvarar för att barnkonsekvensanalysen ingår i det systematiska kvalitetsarbetet för att säkerställa att verksamheterna arbetar med de utvecklingsbehov som framkommer.

Två nya barnkonsekvensanalyser har genomförts i förvaltningen, båda utifrån utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens mål i verksamhetsplan 2021 med sikte på 2026. Den ena med fokus på resultat och betyg i gymnasieskolan och den andra med fokus på psykisk hälsa hos unga 16–29 år. Barnkonsekvenserna ska vara färdigställda under våren 2022.

Beslut: Huvudmannen ansvarar för att barnkonsekvensanalysen distribueras till all personal inom gymnasieskolorna.

Barnkonsekvensanalysen distribuerades till all personal inom gymnasieskolan under höstterminen 2020.

Utvärdering av genomförande

Arbetsgruppen som genomförde barnkonsekvensanalysen bestod av rektorer från alla tre gymnasieskolor, processledare, kvalitetsutvecklare, förvaltningschef samt externt stöd från barnrättsjuristen på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Gruppen har återkommande haft kontakt sedan våren 2020 och träffades i mars 2021 för att följa upp besluten från barnkonsekvensanalysen. I augusti 2021 träffades gruppen för att utvärdera arbetet. Frågorna som ställdes var:

- Hur kom det sig att du valde att vara med i gruppen?
- Hur har du upplevt att jobba i gruppen?
- Vad har fungerat/ej fungerat?
- Vad behöver utvecklas?
- Vilket mervärde har skapats?

Sammanfattningsvis har arbetsgruppen fått en snabb och intensiv kurs i arbetet med att säkerställa barnets bästa. Gruppen har skapat en högre effektivitet ihop, ökat förståelsen för varandras uppdrag samt fått ökad likvärdighet i utbildningarna. Gruppen vittnar om handlingskraft under kris och det har skapats kreativa lösningar på till synes omöjliga problem. Mycket av det redan goda arbete som finns inom skolan har blivit synligt och många processer har förbättrats. Samtidigt har ett ”good enough”-tänkande varit nödvändigt under perioden för att klara av en ökad arbetsbelastning.

Synen på eleverna som medskapare av sin utbildning har blivit tydligare och en ökad delaktighet och inflytande har påvisats. Exempelvis har elevskyddsombuden fått fler uppdrag och inflytande. Eleverna har fått fler strategier att hantera en alltmer komplex omvärld.

Det framgår också att stödet från förvaltningskontoret varit viktigt och kanske framförallt från förvaltningschefen som varit en viktig funktion genom sin ledning och sitt stöd. Det finns en ökad medvetenhet om att få in arbetet med barnkonventionen i det systematiska kvalitetsarbetet och att det genomsyrar alla beslut som tas. Även SKR:s barnrättsjurist har varit en avgörande del i arbetet med barnkonsekvensanalysen.

Nedan följer en sammanställning av svaren.

Hur kom det sig att du valde att vara med i arbetsgruppen?

- Att försöka göra det bästa för eleverna samt få skapa systematik i organisationen.
- Att få samarbeta mer med de andra skolorna.
- Att öka likvärdigheten på skolorna.
- Att få stöd i mitt arbete för att säkerställa elevernas utbildning i en pandemi.
- Att få känna att jag gör skillnad.
- Att hantera den svåra situationen med en pågående pandemi.

Hur har ni upplevt att jobba i gruppen?

Det har varit positivt att alla tre gymnasieskolor har samarbetat och vi har lärt känna varandra bättre. Vi har fått mer förståelse för varandras arbete och vi har stärkt vårt nätverkande. Vi har

kunnat hjälpa varandra och kunnat dra åt samma håll och enats. Vi har också utmanats i vårt sätt att tänka.

Vad har fungerat/ej fungerat?

Fungerat

Med tanke på det stora arbete som barnkonsekvensanalysen innebär, var det avgörande att vi genomförde den ihop. Vi lärde oss att stödja varandra i ett pressat läge. Vi genomförde en barnkonsekvensanalys utan att i förväg veta hur. Arbetet har blivit en viktig kompetensutveckling. Samarbetet mellan skolorna har stärkts på alla sätt och vi har kunnat ta del av varandras resultat.

Ej fungerat

Det stora materialet tog tid att analysera och det finns nog mer att hämta. Många av besluten fick tas i hast och blev i början inte alltid så genomtänkta.

Det tog tid för vissa i personalen att anpassa sig till det nya arbetssätt som barnkonsekvensanalysen medförde, där eleverna fick ökat inflytande och återkoppling.

Vad behöver utvecklas?

I det fortsatta arbetet med enkäter behöver ett omtag göras gällande fritextdelen, då det kan bli många svar som ska analyseras, vilket är tidskrävande. Det är också viktigt att tänka på vilka grupper som ska svara, där vi ser att det bör vara de grupper som har störst behov av stöd, som exempelvis nyanlända och elever i gymnasiesärskolan. Det är viktigt att planera in när intervjuerna ska genomföras under terminen.

Förvaltningen behöver arbeta utifrån barnkonventionen och göra arbetet tydligt och synligt. Barnkonsekvensanalyser behöver föras in i det systematiska kvalitetsarbetet. Gymnasiecheferna behöver vara med från början. Alla rektorer ska få en grundläggande kunskap om barnkonventionen och säkerställandet av barn och ungas rättigheter.

Vilket mervärde har skapats?

Kvaliteten i de forum som eleverna träffas i har ökat, genom tydligare syfte och innehåll. En checklista har skapats till lärare för att förtydliga vad forumen är till för.

Även i andra forum ser vi en ökad medvetenhet om barnkonsekvensanalyser.

Rektorernas nätverk har stärkts och medvetenheten om vad som påverkar resultaten har ökat. Vi har blivit modigare, tydliggjort våra gemensamma mål i verksamheterna och kunnat enas i stora frågor.

Vad blir nästa steg?

Konsekvenserna av pandemin år 2020 gör att gymnasieskolorna i första hand bedriver närundervisning då vi vet att det är det bästa sättet att säkerställa elevernas rätt till utbildning. Det finns nu utrymme att gå över till fjärr- och distansutbildning vid behov om smittspridningen ökar eller om elever och personal blir sjuka eller har symtom som gör att de måste vara hemma.

Barnkonsekvensanalysen visar tydligt att det är i skolan som eleverna bäst kan tillgodogöra sig utbildningen och skolan är också den sociala arena, den friskfaktor, som ger eleverna en känsla av sammanhang, mening samt skapar rutin. Detta bekräftas av den forskning som ligger till grund för barnkonsekvensanalysen.

Handlingsplan

En handlingsplan ska tas fram i början av 2022 med fokus på utbildningsinsatser gällande barnkonventionen för elever, vårdnadshavare, personal och förtroendevalda. Handlingsplanen kommer bland annat att innehålla en utbildning i artikel 12 (delaktighet och inflytande), som riktas främst till elever men också lärare och annan personal. Varje skola kommer att inrätta ett barnrättsteam för att fördjupa sitt arbete med att säkerställa barns och ungas rättigheter.

Halmstads kommun, 2022-03-31

Ewa Kristensson, förvaltningschef
Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen

Utvärdering sammanställd av Thomas Karlsson och Sara Ebeling